

УДК 378.147.016-024.63-026.12:811.111'271

**CASE-STUDY METHOD AS A FORM OF INTERACTIVE
COMMUNICATION IN PROFESSIONAL ENGLISH TEACHING**
**КЕЙС-МЕТОД ЯК ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ У НАВЧАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Dyndarenko O.A. / Диндаренко О.А.*senior lecturer / старший викладач**Petro Mohyla Blacksea National University, Mykolayiv, 68 Desantnykiv, 10, 54003**Чорноморський Національний університет ім. Петра Могили,**Миколаїв, 68 Десантників, 10, 54003*

Анотація. У статті розглянуто проблема необхідності застосування і активного впровадження кейс-методу як одного з найновітніших комунікативних методів інтерактивного спілкування під час викладання курсу професійної англійської мови у вищих закладах освіти. Сучасні інноваційні технології навчання включають цей метод як один з найефективніших не тільки у сфері економіки й бізнесу, як було раніше, а й для викладання професійної англійської мови для студентів нефілологічних спеціальностей.

Ключові слова: комунікативний підхід, інтерактивне спілкування, комунікативна компетенція, діалог, полілог, кейс-метод, реальна комунікативна ситуація, мотивація, особистісна індивідуалізація, командний підхід.

Вступ.

Комунікативний підхід до навчання іноземних мов, при якому об'єктом навчання є мовна комунікативна діяльність, функціональні властивості мови і мовлення є дуже актуальним на сучасному етапі. Пошук шляхів навчання ефективного спілкування пов'язано з комунікативними потребами майбутніх фахівців у зв'язку з розширенням міжнародних контактів України. Комунікативний підхід включає вивчення прагматичних аспектів комунікації, співвідношення мовних одиниць із діяльністю людини, вивчення стратегій і тактик комунікантів. Такий функціонально-комунікативний підхід до навчання мов дає можливість навчити студентів моделювати мовленнєві взаємодії, розуміти інтенції комунікантів, використовувати мову як засіб соціальної дії і взаємодії в умовах конкретних ситуацій спілкування, які і пропонує кейс-метод. Широке варіювання комунікативних інтенцій подано в діалогічному, полілогічному дискурсі. Вивчення діалогічної форми мови є дуже важливим, тому що діалог вважається найбільш природнім проявом мовленнєвої активності. Кейс-метод пропонує форму полілогу з боку студентів, використання командної гри, подібну до «мозкового штурму», для вирішення завдань інтерактивного спілкування під час занять з професійної англійської мови у вищих закладах освіти.

Формування іншомовної компетенції є необхідною складовою навчання мов на сучасному етапі, тому що вона допомагає фахівцям інтегрувати у різні мовні колективи, відчувати себе впевнено у будь-яких умовах спілкування. Комунікативний підхід до навчання іноземних мов дає можливість викладачу навчити студентів моделювати мовленнєві взаємодії, використовувати мову як засіб соціальної дії і взаємодії в умовах конкретних ситуацій спілкування.

Отже, перед уроком іноземної мови стоять нові завдання: це насамперед підготувати людину майбутнього, людину, що здатна проявити себе в умовах глобального багатокультурного простору, яка є відкритою до іншої культури, а отже, і до спілкування з іншими. Основне завдання викладання іноземних мов на сучасному етапі – це навчання мови як повноцінному засобу спілкування, засобу міжкультурної комунікації.

Основний текст.

У загальних термінах, ми можемо говорити про комунікативне вивчення мови, як про таке, що розпізнає навчання як комунікативну компетенцію, яка є його основною метою. Таке мовне навчання відрізняється від більш традиційних підходів, у яких акцентується увага на вивченні структурної компетенції у навчанні іноземної мови. У нашому дослідженні зроблена спроба довести, що кейс-метод є дієвою, ефективною формою викладання й навчання англійської мови за професійним спрямуванням, метою якої є формування комунікативної компетенції студента.

Д.Х. Хаймс дав визначення комунікативній компетенції як найбільш загальному терміну для визначення можливостей особи. Він стверджує, що компетентність залежить від знання мови і від вміння використовувати її залежно від ситуації. Є декілька секторів комунікативної компетенції:

1) компетенція як граматичність; 2) компетенція як відповідність контекстів; 3) компетенція як прийнятне використання; “*whether or not smth is in fact done*”; 4) компетенція як виконання. Проблема комунікативної компетенції розглядається за допомогою комунікативного підходу до вивчення мови. К. Джонсон – британський методист, зазначив, що є два комунікативних підходи до вивчення іноземної мови: 1) досконала організація навчальної програми; 2) методологія. Точніше кажучи, використання мови у реальній комунікативній ситуації породило в рамках комунікативного підходу деякі тенденції, релевантні для викладання іноземної мови: 1) комунікативна спрямованість усіх видів навчання; 2) головним у процесі навчання є не викладач, а студент (“*learner-centred approach*”); 3) зацікавлення студентів процесом навчання відповідно до їхніх інтересів, здібностей і потреб (“*the whole person approach*”); 4) навчально-методичні матеріали подаються за ситуативно-тематичним чи функціональним принципом; 5) основними видами роботи студентів є: а) парна робота (діалог); б) групова робота (полілог); 6) комунікативний підхід до вивчення мови породив нетрадиційне відношення до помилки.

Український методист-дослідник О.Б. Тарнопольський у своєму збірнику “Методика навчання англійської мови” виділяє шість принципів організації навчальної діяльності студентів на 2-му курсі технічного ВНЗ. Найважливішим і основним принципом є 1-й принцип, що реалізує комунікативну спрямованість навчання загалом. Для обґрунтування цього принципу слід проаналізувати, що ж є комунікативною особистісною організацією навчальної діяльності. Комунікативна організація передбачає три основні умови:

1. Спрямованість навчання студента не на здобуття мовних знань, а на вироблення навичок (граматичних, лексичних одиниць, фонетичних,

мовленнєвих умінь), що забезпечують можливість здійснення іншомовної мовленнєвої діяльності під час спілкування, реалізацію мови в актах комунікації.

2. Друга умова, пов'язана з реалізацією принципу комунікативної організації, передбачає комунікативний характер вправ, що використовуються в навчальному процесі для вироблення навичок і мовленнєвих умінь. (Принцип ситуативного мовленнєвого спілкування).

О.Б. Тарнопольський зазначає, що найдоречніше застосовувати вправи різних рівнів, а найкраще – вправи найвищого рівня, призначені для засвоєння мовного матеріалу і розвитку мовленнєвих умінь в реальній комунікативній ситуації, а також таких, що відповідають меті навчання – розвитку комунікативної компетенції.

3. Формування у студентів спонукально-мотиваційної фази діяльності – створення потреби в іншомовному мовленнєвому спілкуванні. Для цього потрібна висока позитивна мотивація: а) без мотивації мовленнєва діяльність взагалі не може розпочатися; б) сама ефективність мовленнєвої діяльності зростає, коли є високою позитивна мотивація. Отже, щоб забезпечити комунікативний характер навчальної діяльності, необхідно організувати її з урахуванням особистостей тих, хто навчається; зробити їх особистісно-значущими (*“learner-centred approach”*). Іншими словами, потрібно взяти до уваги їхню *“особистісну індивідуалізацію”* (добір матеріалів і завдань з чітким урахуванням особистості кожного студента). Переважно мотивоване навчання забезпечує умови самовираження особи. Також у кожній навчальній програмі розрізняють два основних види роботи зі студентами: а) діалог (парна робота); б) полілог (групова робота).

Інноваційні технології навчання передбачають: 1) інтерактивні методи викладання – відмову від авторитарного стилю викладання; орієнтацію на особисті якості студента; розвиток таких форм навчання, як діалог та полілог; розуміння іншомовної комунікації як спонукання партнера до діяльності мовленнєвого та немовленнєвого порядку; розгляд знань як сукупності навичок, що актуалізуються у системі діяльності студента; розвиток зацікавленості студентів у здобутті знань; оцінювання; самооцінювання; 2) використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних, мережі Internet) для самоудосконалення, контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів. Комунікативно-пізнавальні завдання можна розв'язати за допомогою інтерактивного методу інтерактивної педагогіки [2].

Термін *“інтерактивна”* педагогіка відносно новий, його ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганц Фрінц. Лінгвістичне тлумачення, відображене в іншомовних словниках, свідчить, що поняття *“інтерактивність”* прийшло до нас з англійської мови, де *“inter”* – взаємо-, *“act”* – діяти, отже, його можна пояснити як взаємодію учнів. Інтерактивним є метод, завдяки якому учень виконує в процесі навчання активну роль. Навчальний процес відбувається шляхом постійної, активної взаємодії всіх студентів. Викладач і студенти є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Викладач виступає як

організатор процесу навчання, консультант. Результатів навчання можна досягнути взаємними зусиллями учасників процесу навчання. Студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання [1, с. 54]. Категорію “інтерактивне навчання” можна визначити як: а) взаємодію вчителя і учня в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу. У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва: 1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом; 2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших; 3) однакова участь – кожному студенту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання; 4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи [3, с. 57]. У процесі спілкування студенти навчаються: - розв’язувати складні завдання на основі аналізу обставин і відповідної інформації; - висловлювати альтернативні думки; - приймати виважені рішення; - спілкування з різними людьми; - брати участь у дискусіях. Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи, як індивідуальна, парна, групова і робота в команді. Найбільш ефективні форми парної і групової роботи: - внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles); - мозковий штурм (brain storm); - читання зигзагом (jigsaw reading); - обмін думками (think-pair-share); - парні інтерв’ю (pair-interviews) та інші [3, с. 56]. У процесі виконання цих робіт учні вчать аналізувати, формувати і висловлювати власні думки, приймати складні рішення. Ці форми роботи сприяють розширенню їхніх знань і вмінь. Проаналізувавши роботи О.В. Зубенко, С.О.Медведевої, ми можемо виділити такі переваги інтерактивного навчання: 1) встановлення дружньої атмосфери і взаємозв’язків між учасниками спілкування; 2) отримання учнями можливості бути більш незалежними і впевненими в собі; 3) заохочення викладачем учнів до співпраці; 4) отримання учнями можливості подолати страх мовного бар’єру; 5) нівелювання авторитарної позиції викладача; 6) залучення до роботи кожного учня; 7) допомога слабшим учням; 8) постійне й активне використання раніше набутого досвіду [4]. Можемо зробити висновок, що навчання іноземних мов буде ефективним при відмові викладача від авторитарного методу викладання і при максимальному використанні методів інтерактивної педагогіки. Лише за таких умов можливе розкриття творчого потенціалу студентів, результативне формування їхньої комунікативної компетенції, формування свідомості сучасного громадянина України та світу [5].

У сучасних умовах швидкого розвитку інформаційних технологій та збільшення джерел інформації процес навчання вимагає більш ефективних та сучасних методів викладу інформації. Ці методи повинні дозволити тим, хто навчається, отримувати достатній обсяг навчального матеріалу та забезпечити

достатній рівень оволодіння цим матеріалом. На сьогоднішній день такі методи навчання називаються інтерактивними, й їх існує достатня кількість. Основною ідеєю інтерактивних методів є те, що вони базуються на взаємодії між викладачем та студентами, а також позитивно впливають на розвиток та успіхи в навчанні його суб'єктів: розвивається критичне мислення, розвивається вміння вирішувати конкретні задачі, швидко приймати рішення, знаходити другорядні шляхи розв'язання конкретних задач, вести діалог, відстоювати власну думку. Одним із інтерактивних методів є кейс-метод, відомий як метод ситуативного навчання на конкретних прикладах. Кейс-метод широко використовується в економіці та бізнесі, але зараз він набуває широкого використання й в інших сферах, таких як: медицина, політологія, педагогіка, юриспруденція тощо. Важливість використання інтерактивних методів у навчанні є беззаперечною, тому що, по-перше, сучасна освіта вимагає обробки та засвоєння великої кількості навчального матеріалу, а по-друге, ставляться високі вимоги до майбутніх фахівців, які повинні вміти чітко, швидко та правильно діяти у конкретних ситуаціях [8].

Кейс – це опис конкретної ситуації, який використовують як педагогічний інструмент, що допомагає студентам у наступних напрямках: краще та глибше засвоїти матеріал з даної теми; дає можливість на практиці застосувати набуті теоретичні знання та перевірити правильність своїх власних ідей чи висунутих гіпотез; підвищує рівень інтересу до поданої теми; поглибити знання з теми; розвинути здатність до аналізу та критичного мислення, здатність до швидкого прийняття рішень, здатність до пошуку інших варіантів вирішення проблеми, вміння вести дискусію та обстоювати свої думки та дії; розвинути комунікативні навички [6].

Єдиного стандарту щодо кейсів не існує, тому кожен викладач має свободу дій. Кейс-ситуації можуть бути різні за розміром, формою, описом ситуації тощо. Зазвичай, до кейсу можуть додаватись різні таблиці, малюнки, зображення, які полегшують сприймання студентами інформації та надають кейс-ситуації більшої наочності. Серед основних елементів, які повинні бути подані в ситуації, можна визначити такі: середовище, тобто місце чи місця де відбувається дія; тема, тобто про що йдеться в ситуації; проблемні питання, які виникають та потребують вирішення; певна вихідна інформація по ситуації; спосіб вирішення ситуації, тобто як треба вирішити проблему: творчо, дедуктивно, індуктивно; аналіз ситуації, тобто потрібно знайти єдине рішення (закритий кейс), або декілька альтернативних рішень (відкритий кейс); час, який потрібен для вирішення ситуації [7].

Отже, кейс-метод – інтерактивний метод, який має на меті вчити студентів вирішувати складні ситуації й при цьому вчитись та застосовувати вже набуті знання. Кейс-ситуація викликає інтерес та активізує студента, змушуючи його думати, аналізувати, прогнозувати тощо. Більш того, вирішення ситуації виховує у студентів вміння не просто щось завчати, а розуміти та використовувати вивчену інформацію, вибудовувати алгоритми та схеми до вирішення ситуації. Також виховується вміння працювати в команді, висловлювати власні думки та обстоювати їх, формулювати запитання, й вести

діалог чи дискусію. Цей метод широко використовується в європейських школах та університетах, тому вважаємо, що даний метод треба сміливо вводити в практику навчання англійської мови в українських вищих закладах освіти (ВЗО).

Підсумки і висновки. З короткого огляду теоретичних та практичних аспектів проблеми стає зрозуміло, наскільки комплексним та багатограним є використання комунікативних завдань у процесі вивчення іноземної мови у ВЗО. Враховуючи те, що основна функція мови є комунікативна, комунікативний інтерактивний підхід до вивчення іноземної мови можна без перебільшення назвати основним, найважливішим. При цьому навчання повинно бути спрямоване не на вивчення граматики чи лексики іноземної мови, а на вивчення комунікативної компетенції, тобто уміння правильно використовувати мову у відповідних реальних комунікативних ситуаціях, які пропонує кейс-метод. Навчання необхідно проводити з використанням певних тренувальних вправ найвищого рівня, щоб розвинути комунікативні навички у студентів у понятійній навчальній програмі синтезу граматичної і ситуативної навчальних програм, що є найбільш доречною для організації навчальної діяльності у ВЗО, оскільки акцентує основну увагу на комунікативній компетенції у вивченні іноземної мови.

Комунікативний інтерактивний напрям розвивається паралельно з розвитком комунікативної лінгвістики, соціальної психології та соціології на основі одержання досвіду у навчальному процесі, що дає можливість і далі досліджувати питання доцільності використання кейс-методу.

Світова практика викладання англійської мови як іноземної, що є мовою міжнародного спілкування, свідчить про значний внесок комунікативного напряму у вирішення соціального замовлення світової співдружності: забезпечити спілкування усіх її членів “на рівних правах”, як однієї команди, що і є основою кейс-методу.

Література:

1. Амірагова Н. С. Впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання іноземних мов / Н. С. Амірагова // Використання інтерактивних методів при викладанні мови та літератури у середніх та вищих навчальних закладах : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – Євпаторія : РВНЗ Кримський гуманітарний університет, 2009. – С. 54–57.

2. Глушок Л. М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л. М. Глушок // Педагогічний дискурс. – 2010. – Серпень. – С. 56–59.

3. Зубар К.І. Вказівки до підготовки завдань за кейс-методом, виступ на методичному семінарі [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/>.

4. Зубенко О. В. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному ВНЗ. Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця, Україна) / О. В. Зубенко, С. О. Медведєва // Гуманізм та освіта : міжнародна науково-практична конференція. Електронне наукове видання

матеріалів конференції.

5. Національна доктрина розвитку освіти : Указ президента України від 17.04.2002 № 347/2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрану

6. Скринник З.Е. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case-study) // Психологія і педагогіка. Навчально-методичний посібник. – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.

7. Сурмин Ю., Сидоренко А. Ситуаційний аналіз или анатомія кейс-метода. – Київ: Центр інновацій і розвитку, 2002. – 286 с .

8. Тульська О.Л. Використання методів ситуаційного моделювання у формуванні професійної культури майбутніх екологів // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Збірник наукових праць. – Випуск 7 (50). – 2013. – С.187-189.

Abstract. *The article is devoted to the study of case-method as one of the innovative ones in the up-to-date technologies of teaching English for special purposes (as a professional language for the non-philologists) in the higher educational establishments in Ukraine. This communicative interactive method of teaching could be widely practiced today but not only in business and economy as it used to be. The purposes of this method completely correspond to the requirements of modern education and higher education principles involving equality of rights in “student-teacher” and “teacher-student” relationship in communicative situations, proposed for solving different language tasks during the lesson of learning. This method denies any authoritative-regime rules in teaching and communication and stimulates effective language studying through the students’ opportunity to speak freely in public, to stand their ground and to work in the team, trying to communicate their ideas and principal position in the proposed situational role-plays. The case-study method includes the principle of the “learner-centred approach” in teaching foreign language with its individualization side, successfully combined with the brain-storm elements of the group, team work, provided in the form of dialogue and polylogue. This technique raises up the level of student’s communicative foreign language competency and motivation both for learning professional English and for solving various educator’s tasks. The main elements of the case-method tasks are: the description of the situational environment, the main issue(s) or problem(s), required to solve; the details, connected with the origin of the situation; the way of solving it (inductively or deductively); analysis of the situation, when the decision or conclusion is a single one (“a close case”), or when a number of alternative ways are proposed (“an open case”). This could be achieved by the introduction of the advanced-level tasks and exercises for the students in professional English language teaching and learning, combining the professional learner’s program and the principle, basic grammar and situational syllabus. Then the main emphasis of teaching English in a higher educational establishment will be on raising the level of student’s communicative competency.*

As the communicative interactive approach develops together with the communicative linguistics, social psychology and sociology, based on the acquired most up-to-date knowledge of the professional foreign English language learning, the question of the use of the case-study method will be further more investigated and developed and widely used.

Key words: *the case-method, communicative approach, interactive communication, communicative competency, dialogue, polylogue, a role-play situation, learner-centred approach, team-work, motivation, personal individualization, professional English learning.*

References:

1. Amirahova N. S. Vprovadzhennia interaktyvnykh tekhnolohii u protsesi navchannia inozemnykh mov [The use of interactive technologies in the process of teaching foreign languages]

/ N. S. Amirahova // Vykorystannia interaktyvnykh metodiv pry vykladanni movy ta literatury u serednikh ta vyshchykh navchalnykh zakladakh : materialy mizhvuz. nauk.-prakt. konf. – Yevpatoriia : RVNZ Krymskyi humanitarnyi universytet, 2009. – pp. 54–57.

2. Hlushok L. M. Zastosuvannia interaktyvnykh metodiv pry vykladanni anhliiskoi movy u Khmelnytskii humanitarno-pedahohichnii akademii [The use of interactive methods while teaching English language in Khmelnytsky humanitarian-pedagogical gymnasium] / L. M. Hlushok // Pedahohichni dyskurs. – 2010. – Serpen. – pp. 56–59.

3. Zubar K.I. Vkazivky do pidhotovky zavdan za keis-metodom [Instructions on preparing tasks by the use of case-method], vystup na metodychnomu seminari [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu: <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/>.

4. Zubenko O. V. Interaktyvni tekhnolohii navchannia pry vyvchenni inozemnykh mov v tekhnichnomu VNZ [Interactive education technologies in studying foreign languages in a technical higher educational establishment]. Vinnytskyi natsionalnyi tekhnichniy universytet / O. V. Zubenko, S. O. Medvedieva // Humanizm ta osvita: mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia. Elektronne naukovye vydannia materialiv konferentsii.

5. Natsionalna doktryna rozvytku osvity [The national doctrine of education development]: Ukaz prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 № 347/2002 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: zakon.rada.gov.ua. – Nazva z ekranu

6. Skrynyk Z.E. Provedennia individualnoho zaniattia za metodom analizu konkretnykh navchalnykh sytuatsii (case-study) [Conducting a tutorial by the method of analyzing concrete educative situations (case-study)] // Psykholohiia i pedahohika. Navchalno-metodychnyi posibnyk. – Lviv: LIBS UBS NBU, 2012. – 145 p.

7. Surmin Yu., Sidorenko A. Sytuatsyonnyi analiz ili anatomiya keis-metoda [Situational analysis or the anatomy of a case-method]. – Kiev: Tsentr ynnovatsyi y razvitiya, 2002. – 286 p.

8. Tulska O.L. Vykorystannia metodiv sytuatyvnoho modeliuвання u formuvanni profesiinoi kultury maibutnykh ekolohiv [The use of the methods of situational modelling in forming the professional culture of the future ecologists] // Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. Zbirnyk naukovykh prats. – Vypusk 7 (50). – 2013. – pp. 187-189.